

תורה אור

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת בשלח

תשפ"ה

ד"ה "להבין ענין לחם משנה"

תורה אור בא, דף סה עמודה ד

לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם ביאור הרב לחלקו הראשון של ד"ה "להבין ענין לחם משנה" לפרשת בשלח, שכבר התפרסם בעבר. כפי שעשינו בשבועות הקודמים, בנוסף לחוברת על 'תורה אור', אנו מפרסמים חוברת נוספת עם שיעורי חסידות של הרב על ספרים שונים, והשבוע מתפרסם חלקו השני מתוך שלושה של הביאור למאמר ד"ה "אחרי ה' תלכו", מתוך סידור עם דא"ח.

תוכן עניינים

- שאלות בעניין לחם משנה וברכת המזון.....3
- כוונת האכילה.....4
- עניין תוהו ותיקון.....5
- התוהו - בחינת בהמה.....7
- התיקון - בחינת אדם.....11
- השתלשלות המדרגות והתהוות הדברים הגשמיים.....15
- העלאת המאכל על ידי אכילת האדם.....17

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

להבין עניין לחם משנה. שיש הפרש בין על פי נגלה ובין על פי נסתר, שעל פי נגלה צריך להיות זה על גבי זה, ועל פי הנסתר צריך להיות זה בצד זה. צריך להקדים תחלה מה שנתקן בברכת המזון: "על הארץ ועל המזון", שהטעם מה שחותמין בשתיים מבואר בדברי רז"ל "ארץ דמפקא מזון", וצריך להבין למה חותמין במזון כלל. וגם צריך להבין מה שמבואר בדברי רז"ל על פסוק: "ואכלת ושבעת וברכת" זו 'ברכת הזן' משה תקן, "על הארץ" זו 'ברכת הארץ' יהושע תקן, "הטובה" זו ברכת 'בונה ירושלים',

שאלות בעניין לחם משנה וברכת המזון

וכל כיוצא בזה. מדוע אם כן חותמים ב"על הארץ ועל המזון", שלכאורה אלו הם שני נושאים שונים? מבואר בדברי רז"ל ארץ דמפקא מזון (ברכות מט.), ארץ שמוציאה מזון. הביטוי "על הארץ ועל המזון" נתפס במשמעות של עניין אחד, של הארץ והמזון שהיא מוציאה. אותה תשובה ניתנת ביחס לברכה שמברכים במועדים: "מקדש ישראל והזמנים", שפירושה ועניינה הוא ישראל שמקדשים את הזמנים. וצריך להבין למה חותמין במזון כלל. הרי הברכה הזו מתחילה בהודאה על הארץ, וראוי לה להיחתם ב-"על הארץ"; ומדוע אם כן חותמים ב-"על הארץ ועל המזון"?

וגם צריך להבין עניין נוסף הקשור באוכל ובברכת המזון, מה שמבואר בדברי רז"ל (ראה ברכות מח:), שדרשו על פסוק "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך" (דברים ח, י), שחז"ל דרשו שהמילים "ואכלת ושבעת וברכת" זו 'ברכת הזן', הברכה הראשונה של ברכת המזון, ואותה משה רבינו תקן. "על הארץ" זו 'ברכת הארץ', הברכה השנייה של ברכת המזון, ואותה יהושע תקן, "הטובה" זו ברכת 'בונה ירושלים' הברכה השלישית של ברכת המזון, כיוון שהמילה 'הטובה' מרמזת על ירושלים

להבין עניין לחם משנה. יש בשבת חובה של 'לחם משנה', שצריכים לקחת שתי ככרות לסעודת השבת. שיש הפרש בין על פי נגלה ובין על פי נסתר, כלומר יש ויכוח בשאלה כיצד יש לסדר את שתי הכיכרות: שעל פי נגלה צריך להיות זה על גבי זה, על פי הנגלה שתי הכיכרות צריכות להיות מסודרות זו על גבי זו, ועל פי הנסתר צריך להיות זה בצד זה. אגב, בגלל ההבדל הזה בהרבה מקומות נוהגים לעשות פשרה בין דרך הנגלה ודרך הנסתר ומסדרים את הלחמים זה לצד, זה אבל אחד מעל השני. על כל פנים, מה עניינו של ההבדל הזה? מדוע בנוסח אחד עושים כך ובנוסח השני עושים כך? זו שאלה אחת לגבי לחם משנה.

כעת המאמר עובר לעניין שהוא לכאורה לגמרי אחר. צריך להקדים תחלה מה שנתקן לומר בסיום הברכה השנייה של ברכת המזון: "על הארץ ועל המזון", שהטעם מה שחותמין בשתיים. יש כלל בהלכה שלא חותמים ברכות בשתיים, דהיינו שחתימת הברכה צריכה להיות עשויה כך שלברכה יש נושא אחד: 'על הארץ', 'על השבת', 'על יום הכיפורים',

שנאמר: "ההר הטוב" וכו'. ולמה בברכת הזן אין מזכירים כלל מעין שתי ברכות האחרות, ובברכת הארץ מזכירים גם כן על אכילת מזון וכו', וגם מסיימין בה על הארץ ועל המזון.

אך להבין כל הנ"ל, יש להקדים עניין כוונת אכילה, על פי "כי על כל מוצא פי ה'" וכו', שהפירוש הוא מוצא פי הוי"ה שבמאכל וכו', ממאמר "תדשא הארץ" הוא המחיה וכו'. והיינו בחינת ניצוץ אלוקות שמתלבש בלחם בהשתלשלות רבי רבבות מדרגות. וכמאמר רז"ל: "אין לך עשב" ו-"גבוה מעל גבוה" וכו'. והנה להבין, הלא גם האדם נשתלשל ממאמר "נעשה אדם ולמה האדם צריך ללחם ואין הלחם צריך לו? אך הנה, פירוש "יחיה האדם" לא קאי על נפש הבהמית לבדה, כי הלא גם בהמה מקבלת חיות מן המאכל, אלא קאי על נפש האלוקית שנתווסף בה אור וחיות מהמאכל. וזהו "האדם" בה' הידיעה.

ויוכן בהקדים תחלה שרש עניין תוהו ותיקון. כי שורש האדם הוא מבחינת תיקון. כי אדם בגימטריא שם מ"ה, שהוא שם מ"ה החדש, שהוא עיקר התיקון,

האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ג, כה), שפירשו אותו בכל הדורות כפסוק שמתייחס להר הבית ולבית המקדש. והשאלה שהוא שואל היא למה בברכת הזן אין מזכירים כלל מעין שתי ברכות האחרות בברכה הראשונה חותמים ב-"הזן את הכל" ולא מזכירים את הארץ ולא את ירושלים, ולעומת זאת בברכת הארץ מזכירים גם כן על אכילת מזון וכו', וגם מסיימין בה על הארץ ועל המזון. כלומר הברכה הראשונה עומדת לעצמה ומדברת רק על "הזן את הכל". אך הברכה השנייה מתייחסת ונבנית על גבי הברכה הראשונה, ומזכירה גם את עניין המזון. סדרת השאלות הזו תגיע לפתרון בסיום המאמר.

כוונת האכילה

אך להבין כל הנ"ל, יש להקדים עניין כוונת אכילה, מהי הכוונה באכילה, על פי מה שנאמר: "כי לא על הלחם לבדו יחיה

אותו. והיינו בחינת ניצוץ אלוקות, עניינו של מוצא פי ה' שיש בלחם הוא שיש ניצוץ אלוקות שמתלבש בלחם בהשתלשלות

הלחם, גם הפרות למשל אוכלות באותו מובן את הלחם. **אלא קאי נסוב על נפש האלוקית.** "יחיה האדם" נסוב לא על האדם בבחינת נפשו הבהמית, אלא גם בבחינת נפשו האלוקית. זאת אומרת שכל המכלול של האדם חי מן הלחם.

שנתווסף בה אור וחיות מהמאכל. המאכל איננו פועל רק על הגוף לבדו, אלא גם בנפש האלוקית נוסף משהו על ידי המאכל. כמו שהאדם צריך לאכול ככל בעל חיים, באותו מובן המאכל מחיה גם את הנשמה. וזהו "האדם" בה' הידיעה. ה"א הידיעה שמופיעה לפני המילה 'אדם' בפסוק הזה, מבטאת את האדם בהיקף הגדול שלו, את המובחר שבאדם, את דמות האדם השלימה.

עניין תוהו ותיקון

כדי להעמיד את הדברים הללו בצורה יסודית יותר, צריך הקדמה. **ויובן בהקדים תחלה שרש עניין תוהו ותיקון.** כדי להבין את היחס בין האדם והאוכל, צריך להבין את היחס בכללו בין עולם התוהו ועולם התיקון. **כי שורש האדם הוא מבחינת תיקון.** שרשו של האדם, ובעצם הגדרת מהות האדם שייכת לעולם התיקון. **כי אדם בגימטריא שם מ"ה 'אדם' בגימטריה 45, שהוא שם מ"ה החדש, שהוא עיקר התיקון.** שם מ"ה הוא שם קדוש שיוצא מאחד ה'מילויים' של שם הוי"ה. מילוי הוא למעשה האותיות שמהן מורכבות האותיות. לדוגמא: הגימטריה של האות א' היא 1, אבל המילוי של האות אל"ף הוא א', ל' ו-פ', ואז הגימטריה היא 111. את שם הוי"ה אפשר לכתוב במילויים שונים,

רבי רבבות מדרגות. האלוקות לא נמצאת בגלוי בתוך הלחם, אלא יש ניצוץ אלוקי שלאחר כל ההשתלשלות וירידת המדרגות נמצא בתוך הלחם. **וכמאמר רז"ל (בראשית רבה י, ו): אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל,** כלומר כל עשב יש לו שורש עליון, יש לו את המלאך המיוחד שלו שנותן לו חיות. **ו-"גבוה מעל גבוה שומר" (קהלת ה, ז).** מעל המלאך הספציפי של כל עשב יש מלאך עליון יותר, וכך הלאה והלאה עד למקור האור והשפע. הדיבור האלוקי, המאמר האלוקי שיוצר את הדברים יורד דרגה אחר דרגה, עד שהוא מגיע לדרגה של המלאך שהוא ה-'מזל' של העשב הזה, ומזה יש כוח וחיות לעשב לצמוח ולגדול.

והנה להבין, הלא גם האדם נשתלשל ממאמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו). האדם צריך ללחם מפני שבתוך הלחם יש ניצוץ אלוקי שמחיה אותו; אבל גם בתוך האדם עצמו יש ניצוץ אלוקי, שהרי גם האדם נבע מתוך המאמר של "נעשה אדם בצלמנו", ואם כן – **למה האדם צריך ללחם ואין הלחם צריך לו?** מדוע האדם צריך לאכול לחם ואילו הלחם לא צריך לאכול אדם? מדוע האדם, שיש לו ניצוץ אלוקי משלו, נזקק ללחם ולניצוץ האלוקי שבתוכו?

אך הנה, פירוש הפסוק: "לא על הלחם לבדו יחיה האדם", לא קאי לא נסוב על נפש הבהמית לבדה, הביטוי "יחיה האדם" לא מתייחס דווקא לנפש הבהמית, לחיי האדם הגשמי, כי הלא גם בהמה מקבלת חיות מן המאכל. לא רק האדם חי על

ושורש בהמות וחיות הם מבחינת תוהו שקדם לתקון. ושורש הדבר הוא כי הנה ידוע שבחינת תוהו הוא בחינת נקודות זו תחת זו בלי התכללות, שכל אחת ואחת הוא מהות בפני עצמה, ומזה נעשה ונמשך בריבוי השתלשלות מעילה לעילה, עד שנתהוו דברים גשמיים כמו בהמות וחיות, שאנו רואין בחוש שכל מין ומין יש לו טבע בפני עצמו.

בירושלים למשל, אפשר לראות כיצד יש אבנים שהן שרידים של מבנים קדומים, והן משמשות בחלקן כדי לבנות מבנים חדשים. יש מקומות שאפשר לראות בתוך הקיר שרידים של מבנים עתיקים, משום שיש באבנים הללו את התבניות הקדומות. למשל, קל להבחין בסיתות של האבנים ההרודיאניות שיש להם קווים מאוד בולטים. כשמסתכלים למשל בחומת ירושלים של ימינו אפשר לראות שחומת העיר בנויה מחתיכות-חתיכות: התשתית של החומה עשויה בדרך כלל מאבנים עתיקות מאוד, וזוהי קומה שלא התמוטטה כליל, וככל שעולים יותר האבנים גם נעשות מודרניות יותר.

באותו אופן, עולם התיקון לוקח את האבנים, את רסיסי המבנים של עולם התוהו, ובונה עליהם את המבנים שלו. הדימוי שהשתמשי בו הוא דימוי שמסביר את המהלך בהמשך המאמר: בעולמנו-שלנו אנחנו כביכול עומדים על שברים של מבנים קולוסאליים של העבר, מבנים שהם גדולים יותר ומפוארים יותר מאשר המבנים של ההווה. המבנים של העבר הם ארמונות, ואילו המבנים של ההווה הם לפעמים רק חושות. אלא שהמבנים של העבר שבורים – הם נשברו והתמוטטו, ונשארו מהם רק שרידים פה ושם. למעשה, את חומר הגלם היקר והמובחר, אנחנו לוקחים מן החורבות.

בגלל שהאות ה' והאות ו' יכולות להיכתב במילויים שונים. כאשר כותבים את שם הוי"ה במילוי של אל"ף (יו"ד, ה"א, וא"ו, ה"א), הגימטרייה העולה משם זה היא 45, וזה שם מ"ה. בספרי הקבלה מבואר ששם מ"ה הוא השורש של עולם התיקון.

ולעומת זאת, שורש בהמות וחיות ושאר הדברים שבמציאות, הם מבחינת תוהו שקדם לתקון. מהותו הבסיסית של האדם היא עולם התיקון; אבל עולם התוהו קדם לתיקון. עולם התוהו הוא בעצם קדם-עולם, הוא נברא קודם, והוא נשבר במה שמכונה בספרים 'שבירת הכלים'. הרסיסים של הכלים השבורים הללו, השברים של עולם התוהו, מפוזרים על פני כל המציאות שלנו. רק אחרי עולם התוהו נברא עולם התיקון, והוא העולם שמכיל בתוכו בצורה כזו או אחרת דברים מעולם התוהו. עולם התיקון משתמש בחומרים וברסיסים של העולם הקודם, על מנת לבנות מבנים חדשים. ככל שהמבנה הוא יותר בבחינה של תיקון, כך הוא עשוי פחות מן החלקים של העולם שלפני התיקון. המבנים והדברים היותר נמוכים בעולמנו עשויים יותר מן החלקים של תוהו, אלא שהחלקים הללו מורכבים מחדש ובצורה אחרת.

אפשר להביא דימוי לעניין הזה, שבהרבה מאוד מקומות עושים שימוש משני בבניינים עתיקים. בעיר העתיקה

שכל אחת מוגדרת בתוך הווייתה העצמית, והיא איננה נותנת שום אפשרות לקיום אחר. בעולם התוהו, החסד לא יכול להבין ולהשיג, לקבל או לסבול שום דבר שהוא איננו חסד. כל אחת מן המידות של עולם התוהו נמצאת במובן מסוים בצורה הנקייה ביותר, בצורה התקיפה והחזקה ביותר, ודווקא לכן אין לה שום אפשרות להבין את האחר או להתייחס אליו. כל זה הוא חלק מהסיבה מדוע עולם כזה לא יכול להתקיים; הוא איננו יכול להתקיים מפני שכל המרכיבים שלו הם מרכיבים פרודים, ואין להם התייחסות או אפילו יכולת התייחסות זה עם זה, אלא כל אחד עומד בפני עצמו ושומר על העצמאות שלו.

ומזה נעשה ונמשך בריבוי השתלשלות מעילה לעילה, עד שנתהוו דברים גשמיים. כשאנחנו מדברים על עולם התוהו אנחנו מדברים על מהויות רוחניות. אבל כשהמהויות הרוחניות הללו של רסיסי התוהו נמצאות בתוך העולם שלנו, הן יוצרות מעין תבנית של התוהו בתוך העולם שלנו, במובן הזה שהם יוצרים דברים גשמיים כמו בהמות וחיות, שאנו רואין בחוש שכל מין ומין יש לו טבע בפני עצמו. כל יצור וכל מין מוגדר בתכונות מסוימות, בטבע מסוים לעצמו. ככל שדבר הוא יותר טבעי, הוא שומר יותר בדיוק על התבניות שלו, גם מבחינה חיצונית וגם מבחינה פנימית.

אחד הדברים הקשורים לשמירת התבניות בעולם הטבע, הוא שבדרך כלל (ויש גם יוצאים מן הכלל) יש הבחנה פשוטה בין יצורי בר ויצורים מבויתים. ליצורי בר יש

השאלה היא מה אנחנו עושים עם החומר הזה, ולאן אנחנו צריכים להוביל אותו. אם כן, האדם הוא המבנה הטיפוסי של עולם התיקון: שורשו, עיקרו ונשמתו של האדם שייכים לעולם התיקון, והם בבחינת שם מ"ה. את הברואים האחרים בעולם אפשר להגדיר כיצורי תוהו מתוקנים, וזו הבחינה של מה שמכונה בספרים 'שם ב"ן'. כלומר שם מ"ה הוא שורש האדם, ושם ב"ן הוא שורש הבהמה, והוא עולה בגימטרייה 'בהמה'. אם כן, יש את עולם השבירה שהוא העולם של הבהמה, ויש את עולם התיקון שהוא עולמו של האדם.

התוהו - בחינת בהמה

ושורש הדבר הוא, כי הנה ידוע שבחינת תוהו, שעולם התוהו, הוא בחינת נקודות זו תחת זו בלי התכללות. ההויות של עולם התוהו הן הויות נקודתיות, ואפשר גם להגיד בהקשר הזה – הן אגוצנטריות. ההויות של התוהו הן הויות שמרוכזות בתוך עצמן בנקודה אחת, והסדר שלהן – למשל בסדר הספירות מספירת החכמה ועד לספירת המלכות – הוא סדר של היררכיה פשוטה, סדר שבו ספירה אחת היא מתחת לשנייה בלי שום קונפיגורציה, בלי שום מבנה.

שכל אחת ואחת הוא מהות בפני עצמה. עולם התוהו בנוי על מהויות שהן במובן מסוים מהויות נקיות וללא מורכבות שעומדות להן כל אחת בפני עצמה. כפי שהוא יסביר, גם התמוטטותן של המהויות הללו קשורה בזה שמהות אחת לא יכולה לשאת את המהות השנייה, מפני

טבע הנשר הוא מבחינת רחמנות, ושור הוא מגבורות שור נגח וכו', ואין בהם התכללות כלל. והטעם הוא, כי ראשית מציאותם הוא מבחינת התווה, שאין בהם התכללות, וכל מדה היא מהות בפני עצמה.

וכל אחד ואחד אינו יכול לסבול חברו, וכמו שכתוב: "וימת וימלוך תחתיו", היינו שלא היה באפשרי להתהוות ספירה אחרת רק בהעדר ובטול ספירה הקודמת לה.

עד שאינני יכול לצפות ממנו לדברים אחרים.

והטעם הוא, כי ראשית מציאותם הוא מבחינת התווה, שאין בהם התכללות, וכל מדה שבתווה היא מהות בפני עצמה. חסד שבתווה הוא חסד, אבל רק חסד שאין בו שום דבר אחר – אין בו שום התכללות, וממילא אין בו התייחסות לדבר אחר. כל העניין של התווה מבוסס על נקודה אחת או על קו אחד שהולך עד לקיצוניות הכי גדולה, מפני שמהותו היא כזו וכזו והוא לא יכול להבין ולהכיל שום דבר אחר.

וכל אחד ואחד אינו יכול לסבול חברו, מפני שכל הוויה כזו היא מהות לעצמה, וכל אחת מן המהויות האלה לא מכירה בשום מציאות אחרת שיכולה להיות קיימת בצידה. התפיסה של התווה היא תפיסה שכל המציאות צריכה להיות בצבע אחד; לא משנה אם זה ורוד או ירוק, העיקר הוא שלא יכול להיות צבע אחר. הכל צריך להיות באותו אופן ובאותה דרך ואינני יכול לקבל בכלל מהות אחרת, משום שהיא עומדת בניגוד גמור להוויה שלי.

וכמו שכתוב. כל הרמז בתורה לעניין של עולם התווה ושבירת הכלים מבוסס על מה שמופיע בסוף פרשת וישלח. יש שם רשימה של "אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל"

בדרך כלל, אפילו מבחינה חיצונית, מראה שהוא פחות או יותר אחיד. יכולים להיות וריאנטים קלים בין אחד לשני, אבל באופן כללי הצורה שלהם היא אחת. לעומת זאת, יצורים מבויתים בולטים בשינויים שיש בין אחד לשני בצבעים ובעניינים נוספים. אחד האופנים שבהם מנסים לבדוק אם עומדת לפנינו קבוצת פליטים של זן מסוים או שמדובר בזן מקורי, זה בעיקר דרך בדיקה של אחידות של הצורה ואחידות ההתנהגות, שהן פחות או יותר מה שקובע את ההגדרה. זו נקודה קטנה שמדגימה את מה שכתוב כאן, שלכל אחד מהמינים יש הוויה פרטית מוגדרת, שבמובן מסוים לא ניתנת לשינויים ולתזוזות.

ולכן טבע הנשר הוא מבחינת רחמנות, ושור הוא מגבורות שור נגח וכו', ואין בהם התכללות כלל. אין בהם התכללות משום שפעולתם הטבעית – לא רק מבחינת המבנה החיצוני שלהם, אלא גם מבחינת המבנה הפנימי שלהם – בנויה על תכונות מסוימות, ספציפיות. אם יצור מסוים נוהג במידה כזו או אחרת, זה מפני שבעיקרו הוא בנוי כך. כמו שהוא בנוי מפסיו ומצבעיו, כך הוא בנוי ממרכיבים של הווייתו, שהם מרכיבים קשיחים שנשארים פחות או יותר בתבנית קבועה,

יחידה שאין בה חלקים; הנקודה היא רק דבר אחד. מהצד הזה, כל אחת מספירות התווה היא נקודה מבודדת לעצמה. ספירה של תווה לא מייצרת מרחב משום שהיא כל-כולה מרוכזת בנקודה אחת, ולכן כל פגישה שלה עם נקודה אחרת היא התפוצצות.

אמנם העולם שלנו הוא עולם של תיקון, אבל יש לנו דבר מעין זה גם בעולם שלנו. בתוך העולם של החלקיקים התת-אטומיים, יש כזה סוג של הוויות שהן כמעט הוויות נקודתיות, זאת אומרת שהן הוויות שבנויות ממהות אחת בלבד, ואם אני אנסה להפגיש אותם אז משהו מתפוצץ. אינני יכול לארוז יחד, במרחב מחיה אחד, אלקטרון ופוזיטרון ולחכות שהם יחיו בשלום. אגב, הבעיה של הבנת האופן שבו החלקיקים הללו חולקים מרחב משותף היא בעיה מסובכת שעסקו בה פיזיקאים שונים, כגון פול דיראק ואחרים.

העניין הזה הוא מעין אילוסטרציה של מה שהוא אומר כאן, בנוגע לכך שבנקודות אין התכללות. המבנה שכולל דברים שונים, שבונה שטחים ומרחבים, שבונה את מה שמכונה בספרי הקבלה 'פרצופים' – הוא מהותו של עולם התיקון, שבו לדברים יש מבנים והתייחסויות אחרות. לעומת זאת בתווה יש רק נקודות, וכשהנקודות הללו נפגשות אין להם שום אפשרות להתקיים יחד – אחת מהם חייבת להסתלק כדי שהשנייה תבוא במקומה. הן אינן יכולות להיות באותו מקום ובאותו מרחב יחד, משום שכל אחת היא הוויה נבדלת ונקודתית לעצמה.

(בראשית לו, לא). הרשימה הזו היא רשימה של ה-'מלכין קדמאין', שלמעשה היא רשימה של 'זימות פלוני וימלוך תחתיו אלמוני', כלומר כל הזמן חוזר המוטיב של "זימת וימלוך תחתיו" (שם לג-לט).

מדוע זהו המאפיין של עולם התווה? היינו שלא היה באפשרי להתהוות ספירה אחרת רק בהעדר ובטול ספירה הקודמת לה. כשיש חסד בעולם התווה אז אין מקום לשום דבר מבחינת הגבורה; כדי שהמידה הבאה תבוא, המידה הקודמת צריכה להתבטל. התפיסה של עולם התווה היא לא רק תפיסה בינארית של או-או, אלא בגלל שבעולם התווה הספירה והמידה היא חד גונית, והיא מושלמת בצבע שלה ובאופי שלה – היא לא יכולה להכיר בשום מציאות אחרת. בעולם התווה אי אפשר בשום אופן לבנות מציאות מורכבת, ולכן כשיש מציאות אחת היא מתפשטת על כל העולם כולו. כדי שתיווצר מציאות אחרת, המציאות הראשונה צריכה להיהרס, היא צריכה למות.

זה מה שהוא מסביר כאן בנוגע לכך שעולם התווה הוא עולם של נקודות. כשאנחנו מדברים על מהות מורכבת אפשר לדבר על מציאות של שטח, כיוון ששטח מורכב מכמות מסוימת של נקודות. כדי שיהיו שלוש נקודות יחד הן צריכות להסכים לחיות ביחד. כדי שתיווצר איזושהי צורה, איזושהי תבנית, הנקודות צריכות לוותר על ההוויה הפרטית והבלעדית שלהן. נקודה היא בעצם ההגדרה של הוויה אחידה של

והכל מצד הרגשת הגוף מהותו של כל אחד ואחד, ומצד תוקף הרגשת עצמותו לא היה יכול לסבול חברו שהוא הפך מהותו. כמו חסד וגבורה שהם הפכים לא היה בהן התכללות והיה בהן שבירה, עד שבריבוי השתלשלות בעילה אחר עילה נתהוו מהם דברים גשמיים, כמו דומם צומח חי מדבר. והכל מפני שלא היה בהם הארת המוחין ולא היה בהם בחינת בטול. אבל בחינת התיקון שהיא בחינת אדם, בחינת פרצוף.

משום שהוא לא יכול לשאת שום מהות אחרת. הקיום שלו צריך להתפשט על כל המרחב, והוא לא יכול להכיל שום מציאות אחרת שהיא איננה המציאות שלו, לכן הוא יכול להכיל את עצמו בלבד, וזה לא משנה אם הוא עושה את זה באופן גופני או באופן אידאי.

והכל מפני שלא היה בהם הארת המוחין. מדוע הדבר הזה קרה לספירות של התוהו? מפני שלא הייתה בהן 'הארת המוחין', ולא היה בהם בחינת בטול. יש פה שני דברים שקשורים אחד בשני: הארת המוחין ובחינת הביטול.

בצד מסוים, גם בתוך נפשו של האדם הרגש האנושי הוא הרבה יותר בבחינת תוהו, ולכן הוא הרבה יותר דומה למהויות שאנחנו מדברים עליהן. הנטייה של הרגש היא לתפוס חלל שלם ולהתפשט על כל המרחב, כלומר הוא לא יכול לשאת רגש ממין אחר. העניין הזה מייצר הרבה פרנסה לפסיכולוגים אנליזה ולאנליטיקאים: מה קורה כשיש לאדם 'קונפליקט רגשי', כלומר כאשר שני רגשות – למשל של חסד וגבורה – לא מווסתים על ידי 'הארת המוחין'. מה שקורה זה שמתרחשת התפוצצות, ואז יש אצל האדם את שבירת הכלים באופן פרטי. הכלי האנושי, הנפש האנושית מתפוצצת בגלל הקונפליקט. מבחינה זו,

והוא מוסיף: והכל מצד הרגשת הגוף מהותו של כל אחד ואחד, ומצד תוקף הרגשת עצמותו לא היה יכול לסבול חברו שהוא הפך מהותו. כשהמהות היא בתכלית השלימות וההוויה והחוויה היחידה שלה היא חוויה-עצמית עם כל השלמות שלה, אז המהות הזאת לא יכולה לסבול מהות מנוגדת. כמו חסד וגבורה שהם הפכים, לא היה בהן התכללות, ולכן היה בהן שבירה. כשהחסד והגבורה נמצאים בבחינה של נקודות ואני מנסה להעמיד אותם ביחד, הם אינם יכולים להיות ביחד במרחב אחד, ואז ממילא המרחב הזה מתפוצץ. ככה הוא מסביר את העניין של שבירת הכלים שבאה אחרי התוהו: הייתה התפוצצות של ספירות התוהו כתוצאה מהמפגש ההדדי ביניהן, ומה שנשאר זה עולם מלא ברסיסי תוהו. עד שבריבוי השתלשלות בעילה אחר עילה נתהוו מהם דברים גשמיים, כמו דומם צומח חי מדבר. מן השברים ומן הרסיסים הללו נוצרים אחרי השתלשלות גדולה דברים גשמיים, אם כי הדברים הגשמיים בעולם שלנו הם אינם תוהו גמור. באופן כללי יש פה ושם תוהו גמור בעולם שלנו; ישנן הויות של תוהו בתוך העולם שלנו. לפעמים יש אדם של תוהו בתוך העולם שלנו – אדם כזה הוא הרסני במהותו לא מפני שהוא בהכרח רע, אלא

ולבכייה, נובעת מכך שאין אצלו הארת המוחין ואין אצלו את נקודת הביטול. אם הוא זוכה, כשהוא גדל הוא מקבל חלק מהארת המוחין וחלק מהביטול. ככל שמישהו יותר קטן או בהקשרים אחרים פרימיטיבי, כך הוא פחות מקבל את ההנחה שיש לו מעצורים, אלא הוא חש את עצמו אינסופי – 'אני רוצה את זה עכשיו', והעובדה שיש נימוקים שכוללים אפשרות לבטל את רצונו לא קיימת בתודעה שלו – וזהו בעצם המבנה של התווה.

מהבחינה הזו נזכיר את מה שהוא אומר במקומות אחרים (ראה בד"ה "אוסרי לגפן עירה" בפרשת ויחי) על "עיר פרא אדם יולד" (איוב יא, יב): אדם נולד כמו חמור קטן, והוא בעיקר דורש בעיקרו סוג מסוים של אילוף שבנוי על הכנסה של כוחות ההכרה וכוחות השכל אל תוך ההוויה האמוציונאלית. אישיות שמכונה לעתים 'אישיות אינפנטילית' היא הוויה כזו שאיננה קשורה בהעדר מוחין, אלא בזה שהמוחין לא משפיעים על המידות. אישיות כזו היא אישיות שיוצרת הרס חברתי או הרס עצמי, או שניהם ביחד. זוהי אותה בחינה שיוצרת את מה שהוא תיאר פה כמהות וכיסוד של עולם התווה, שגם בה חסרה הארת המוחין ובחינת ההתבטלות.

התיקון - בחינת אדם

אבל בחינת התיקון שהיא בחינת אדם, בחינת פרצוף. בעולם התיקון הנקודה נעשית 'פרצוף'. פרצוף מוגדר במהותו כהוויה מורכבת. ההבדל בין נקודה

בחינת המוחין כוללת בתוכה את האפשרות לשאת דברים שונים, לעומת הרגש שבו אני לא יכול לשאת קונפליקט. לכן, ככל שיש יותר את 'הארת המוחין' אז אני יכול לשאת דברים שונים.

כשאני דן בדברים בבחינת ההכרה אני יכול לשאת כל מיני אידיאות, וככל שההכרה יותר מפותחת היא יכולה לשאת יותר אידיאות שונות, דברים שונים ונושאים שונים, וכל אחד מהם יכול לשבת בצוותא עם השני. כאבל שמגיעים לחוויה רגשית הדברים פועלים באופן אחר לגמרי. כשמעמידים בפני אנשים בעיה אינטלקטואלית, אפילו בעיה מסובכת, אנשים פותרים אותה באופן אינטלקטואלי. לפסיכולוג קל יותר לפתור את הבעיות של המטופל, מפני שבעיות המטופל הן בשביל הפסיכולוג רק בעיות אינטלקטואליות. לעומת זאת, אם הפסיכולוג בעצמו נכנס לתוך קונפליקט רגשי – וזה דבר שקורה לפעמים – באותו רגע הוא כבר איננו מחוסן יותר מפני הקונפליקט. כאמור, העניין הוא שהאלמנטים הרגשיים הם אלמנטים שבמהותם דורשים בלעדיות, ולכן הם יוצרים בעיות שנובעות מהבלעדיות הזו.

הנקודה שהוא מסביר כאן היא שככל שיש יותר הארת המוחין יש יותר אפשרות להתכללות. אותו דבר שייך לבחינת הביטול, שהוא קשור למדרגת החוכמה. במקום שיש ביטול אני יכול לשאת אחר, וכשאין ביטול האחר והאחרות הם בלתי נסבלים בתכלית. במקום אחר אדמו"ר הזקן מסביר שהעובדה שילד קטן הרבה יותר נתון להתפרצויות רגשיות, לכעס

בחינת הארת שם מ"ה החדש במילוי אלפי"ן, יו"ד לעילא, יו"ד לתתא וי"ו באמצעיתא המחבר אותם להיות בהם בחינת התכללות. ועיקר בחינת התכללות הוא מצד בחינת הביטול, דהיינו בחינת חלישת הגוף הרגשת עצמותו, והיינו מבחינת שם מ"ה שבחוכמה שהוא עניין הארת המוחין, להיות הנהגת המידות על פי שכל דווקא. וכמו שכתוב: "לפי שכלו יהולל איש".

הגוף הרגשת עצמותו. כשאני רק בתוך העצמות שלי, בתוך המהות המיוחדת, המצומצמת והמוגדרת שלי, אין לי מקום לשום דבר אחר. כדי שתהיה אפשרות של התחברות, המהות שלי חייבת לוותר על הבלעדיות של עצמותה. על העניין של "אני ואפסי עוד", על התודעה שאין שום דבר אחר חוץ ממני.

והיינו מבחינת שם מ"ה שבחוכמה. הבחינה של כוח מ"ה מבטאת את המהות של החוכמה. הסוד של החכמה הוא שהיא כל כולה נקודת התבטלות. בכמה מקומות מדמים את נקודת החכמה לאישון של העין, שהוא עיגול שחור שמרוקן מכל צבע – כדי שהוא יוכל לקלוט צבעים. הפעולה של הקליטה בנויה על זה שאין לו שום דבר משלו, ולכן הוא מסוגל להיות כלי. כוחה של החוכמה הוא בהיותה היסוד הראשון של קליטת דברים, ולכן הוא מגדיר כאן שחכמה היא נקודת הביטול.

העניין שמופיע במקומות רבים אודות הצירוף בין חכמה וענווה איננו צירוף מקרי, אלא צירוף מהותי: ככל שיש לאדם יותר בחינת ביטול, כך הוא יותר כלי שמסוגל לקלוט. ככל שהוא מאבד את כוחות הביטול, כך הוא מסוגל פחות ופחות לקלוט. זה קורה לכל מיני אנשים, גם לאנשים שלמדו הרבה, שכביכול נוצרת אצלם מעין שכבת קטרקט שמכסה על היכולת לקלוט, ואז אותו אדם לא

לפרצוף הוא כמו ההבדל בין נקודה לצורה: הצורה הכי פשוטה והכי פרימיטיבית כוללת בהכרח כמה נקודות שהן לא נראות כמו נקודות, וככה גם בתוך עולם התיקון הספירות אינן מופיעות בתור נקודות אלא בתור פרצופים, בתור הוויות מכלילות. בתוך כל ספירה נמצאות כל שאר הספירות, ואז נוצרים כל מיני צדדים: גבורה שבחסד, חסד שבגבורה וכן על זו הדרך – וזה מה שיוצר את הדקויות שבתוך ההוויה; ההוויה איננה הוויה יחידאית יותר.

זה מה שמכונה בחינת הארת שם מ"ה החדש במילוי אלפי"ן כמו שהזכרתי, שם מ"ה הוא המילוי של שם הוי"ה עם אל"ף. ומה זו בעצם האות אל"ף? היא בנויה מ- יו"ד לעילא, יו"ד לתתא וי"ו באמצעיתא, יו"ד למעלה, יו"ד למטה ו-וא"ו באמצע, המחבר אותם להיות בהם בחינת התכללות. האל"ף עשויה מיו"ד אחת שהולכת לכיוון אחד, יו"ד שנייה שהולכת לכיוון שני, ועוד וא"ו שמבטאת את ההתייחסות ואת החיבור של שני היו"דים המנוגדים. זוהי תמצית ההגדרה של עולם התיקון, כיוון שעולם התיקון הוא העולם שנבנה מההצטרפות של הדברים, העולם שבו הדברים מתחברים יחד להיות בבחינת התכללות.

ועיקר בחינת התכללות הוא נובע מצד בחינת הביטול, דהיינו בחינת חלישת

אפשרויות, ואילו הלב במהותו סובל הרבה פחות. המוח יכול להכיל כמה מסרים, משום שבמהותו שום דבר איננו חייב להיות בלעדי, לעומת הלב שיכול להכיל רק מסר אחד. ככל שהמוח שליט על הלב, ככל שיש יותר אפשרות של התכללות המידות, יש אפשרות שהמידה, התכונה של ההתפרצות הרגשית תעמוד באיזשהו מרחב של התייחסות והרמוניה, וזוהי הנקודה של התיקון.

מהצד הזה, התפקיד של התיקון הוא לנסות לבנות מחדש את התווה. העולם שלנו הוא עולם מעורב, ובתוך העולם הזה התיקון אמור למעשה להשתלט על התווה, וככל שהוא עושה את זה הוא מרכיב את החלקים של העולם באופן חדש. הארמונות של העבר לא יכלו לעמוד, ולכן ההווה מנסה לבנות אותם מחדש לאחר השבירה. התפקיד של התיקון הוא לחזור ולבנות מחדש את כל מה שהיה – אבל בצורה כזאת שהוא יוכל לעמוד, שהתווה לא יהיה יותר תווה.

ההגדרה השלמה של תווה זה מונומניה, כלומר שיגעון לדבר אחד – ובמקרה שלנו הוא כשלעצמו הוא היסוד של ההתמוטטות. מבחינה מסוימת מה שהתיקון יכול לעשות זה לנסות לבנות שילובים. כאשר יש מבנה שיש לו רק תשוקה אחת הוא רוצה לעלות לגובה, ובגלל זה הוא מתמוטט; כדי שהוא יתקיים הוא צריך להיות משולב עם מבנים אחרים. התווה בעצמו לא יכול לעשות את זה מפני שזה בניגוד למהותו, ואילו עולם התיקון מנסה להשתמש בכל הדברים הללו כדי לבנות אותם מחדש

רואה שום דבר מפני שהוא כל כך מלא במה שהוא יודע. זו אחת הבעיות שיש למומחים בכל תחום ובכל מקום, כמו שכתוב בפסוק: "ראית איש חכם בעיניו, תקווה לכסיל ממנו" (משלי כו, יב). הסיבה לכך איננה עניין של מקרה, אלא של הסבר פשוט: מכיוון שאותו חכם כבר יודע הכל, הוא לא יכול ללמוד שום דבר. אם אני יודע מה אני עתיד לראות באיזשהו מקום, אני כבר מפסיק לראות את מה שיש שם; או אם אני משוכנע – ויש אנשים שיש להם שכנוע טוטאלי כזה – אז שום דבר לא יועיל, וכל מה שאשמע וכל מה שאראה לא יחרוג ממה שאני כבר מכיר ויודע. לכן, כוח החכמה מבוסס בעצם על האפשרות לקלוט, על הביטול המושלם והגמור של הדבר.

כשכוח החכמה פועל על המידות, הכוונה היא שהוא עניין הארת המוחין, להיות הנהגת המידות על פי שכל דווקא. הארת השכל שפועלת על המידות פועלת בסוג מסוים של ריכוך, כלומר המידה איננה מגיעה להתפרצות, היא איננה נמצאת במצב של בלעדיות, אלא היא עוברת להיות במצב של התייחסות אל המציאות, ולכן האדם בכללותו נמצא יותר במיזוג ויותר בהרמוניה. וכמו שכתוב: "לפי שכלו יהולל איש" (משלי יב, ח), זאת אומרת שהאיש של המידות נמדד לפי שכלו, באיזו מידה מהות השכל וההכרה פועלת על המידות ובאיזו מידה היא שולטת בהם. רק על ידי השליטה הזו יכולה להיות הווצר אחר כך ההתכללות.

במוח בטוהרתו הכל יכול להיות ביחד. במובן מסוים המוח סובל הרבה יותר

ומצד בחינת כוח מ"ה שבחוכמה, שהוא הביטול בחינת אין, נעשה בחינת התכללות לחבר שני הפכים כמו חסד וגבורה יחד וכו'. והיינו מצד השתלשלות אור אין-סוף בבחינת מ"ה שבחוכמה, בחינת ביטול הנ"ל, כמו שכתוב: "עושה שלום במרומיו" בין מיכאל וגבריאל, מיכאל שר של מים וכו'.

ולכן אנו רואים בבחינת אדם הגשמי שנשתלשל למטה מבחינת אדם דלעילא, יש בו גם כן בחינת התכללות משני הפכים יחד וחיבור והתכללות מחסד וגבורה יחד, ולכן אדם הוא פרצוף שלם בבחינת התכללות בריבוי קוויץ מבחינת שם מ"ה, בחינת אדם כנ"ל. וזהו מה שכתוב בזוהר: "דא איהו רזא לאכללא שמאלא בימינא", והיינו מצד הארת שם מ"ה בחינת ביטול הנ"ל שמאיר במידת חסד וגבורה, ויכולים להתכלל ולהתחבר שני הפכים כנ"ל.

והנה ידוע שכל דומם צומח חי נשתלשלו בריבוי מדרגות בעילה אחר עילה, עד שירדו למטה-מטה ונתהוו מהם דברים גשמיים ושורשם הוא מבחינת התווהו כנ"ל. היינו, מבחינת מרכבה העליונה פני אריה, פני שור וכו', והיינו בהמות מפני שור וחיות מפני אריה ועופות מפני נשר וכו'. וגם כל העשבים יש להם שורש למעלה, כמו שכתוב: "ועשב לעבודת האדם". והנה אף שבחינת מרכבה

התכללות לחבר אפילו שני הפכים כמו חסד וגבורה יחד וכו'. כאשר יש בחינה ומדרגה של ביטול, אז לא רק ששני דברים קרובים זה לזה יכולים להגיע להתכללות, אלא אפילו דברים רחוקים ומנוגדים זה מזה יכולים להגיע לאיזושהי התכללות, משום שכל אחד מהם מבטל את מהותו העצמית, את הווייתו האינסופית, עד לנקודה מסוימת.

והיינו מצד השתלשלות אור אין-סוף בבחינת מ"ה שבחוכמה, בחינת ביטול הנ"ל. בעומקו של עניין, הביטול הוא מעט ההפך מהויה. כל הויה מגדירה את עצמה קודם כל כ-'אני', וביטול האני הוא בצד מסוים פעולה נגד קיומה של ההויה. כוח הביטול נובע מכך שיש מהות אינסופית שמאירה על כל דבר, ואז האני הפרטי בטל כלפי המהות העליונה יותר; לזה הוא מתכוון כשהוא מדבר על השתלשלות אור אינסוף שמאירה בתוך החוכמה.

בתבנית חדשה, שבה כל אלה יוכלו להגיע לידי מיזוג.

***

בפעם האחרונה דיברנו על העניין של לחם משנה, והפלגנו לכמה עולמות אחרים. שעסקו בהבדל בין עולם התווהו לעולם התיקון. דיברנו על כך שיש ביניהם הבדל מהותי, שבעיקרו הוא שעולם התווהו בנוי מהויות מבודדות שכל אחת מהן עומדת נבדלת לעצמה, ומשום כך הן אינן יכולות להצטרף ולהיות יחד, ובכל עת שהן מגיעות לאיזושהו מגע הן נשברות ושוברות זו את זו. לעומת זאת, עולם התיקון הוא במידה רבה עולם שנשלט בעיקר על ידי כוח החוכמה, וכוח החוכמה גורם את האפשרות של הביטול, ומכאן גם את האפשרות שהויה אחת לא תשבור הויה אחרת.

ומצד בחינת כח מ"ה שבחוכמה, שהוא הביטול בחינת אין, נעשה בחינת

בתוכו הוויות רבות ושונות מסוגים רבים ושונים. חלק מההגדרה של אדם היא שהוא כולל בתוכו סתירות שונות, דברים שונים ומנוגדים, וככל שאדם הוא יותר אדם – כך ההוויה הזו יכולה לשמור על עצמה ביתר שאת כשלמות אחת. וזהו מה שכתוב בזוהר: "דא איהו רזא לאכללא שמאלא בימינא", זהו סוד התכללות השמאל בימין, והיינו מצד הארת שם מ"ה בחינת ביטול הנ"ל שמאיר במידת חסד וגבורה, ויכולים להתכלל ולהתחבר שני הפכים כנ"ל.

השתלשלות המדרגות והתהוות הדברים הגשמיים

והנה ידוע שכל דומם צומח חי נשתלשלו בריבוי מדרגות בעילה אחר עילה, עד שירדו למטה-מטה ונתהוו מהם דברים גשמיים, אבל שורשם של הדברים הללו הוא כמו שאמרנו – ושורשם הוא מבחינת התהווה כנ"ל. היינו, מבחינת מרכבה העליונה, שבה יש הוויות שהן הבסיס להוויות העולם הגשמי הזה, למשל פני אריה, פני שור וכו', והיינו בהמות מפני שור וחיות מפני אריה ועופות מפני נשר וכו'. וגם כל העשבים יש להם שורש למעלה, כמו שכתוב "ועשב לעבודת האדם" (תהילים קד, יד). אם כן, כל ההוויות הקטנות והגדולות יש להן שורשים למעלה, והשורשים הללו הולכים ועולים עד שהם מגיעים לנקודה של תהווה.

והוא מסביר: והנה אף שבחינת מרכבה העליונה היא מבחינת תיקון גם כן, כי יש להם בחינת ביטול, וכמו שכתוב: "וצבא

כמו שכתוב: "עושה שלום במרומי" (איוב כה, ב) – בין מיכאל וגבריאל. מיכאל שר של מים, גבריאל שר של אש (ראה שיר השירים רבה ג, יא). כיצד שר של אש ושר של מים יכולים להיות ביחד? משום שהם עומדים באימה וביראה בפני מה שגדול מהם לאין ערוך, ודווקא משום כך יכול להיות אצלם את העניין של הביטול. כיוון שכל אחד מהם עומד אל מול האינסוף, השר של המים והשר של האש יכולים לשתף פעולה. זה מקרה של הקפאת ההוויה העצמית אל מול מה שלמעלה ממנה. זה גם מה שנאמר לגבי המופתים במצרים, על האש המתלקחת בתוך הברד – גם שם יש את אותו עניין של מהות עליונה שכופה על המציאות להישאר במקומה. אפשר לראות את זה ברמות שונות עד למהויות תחתונות: למשל כשמנסים לצרף יחד שני חומרים או שני דברים שמנוגדים זה לזה, צריך להפעיל כוח כזה שמשאיר כל אחד מהם במקומו כדי שהם לא יגיעו לידי התפוצצות.

ולכן אנו רואים בבחינת אדם הגשמי, אמרנו שבחינת האדם היא בחינת התיקון, בעוד שהבהמה היא בעיקר הוויה של תהווה. לכן, באדם שנשתלשל למטה מבחינת אדם דלעילא, יש בו גם כן בחינת התכללות משני הפכים יחד, וחיבור והתכללות מחסד וגבורה יחד וכך הלאה. האדם בנוי מהרכבות שונות, ואחת ההגדרות של התיקון היא מכלול הרמוני. ולכן אדם הוא פרצוף שלם בבחינת התכללות בריבוי קווין מבחינת שם מ"ה, שהיא בחינת אדם כנ"ל. העניין של האדם ומה שמגדיר את מהותו זה שהוא כולל

העליונה היא מבחינת תיקון גם כן, כי יש להם בחינת ביטול, וכמו שכתוב: "וצבא השמיים לך משתחווים" ואומרים 'קדוש', שמורה על הביטול שהוא בחינת התיקון כנ"ל, וגם נאמר בהם: "ופני נשר לארבעתן" וכו', שכל אחת ואחת כלול מכל הארבעה פנים. מכל מקום בריבוי השתלשלות מבחינת שמרים שבהם כמו שמרי האופנים וכו', נתהוו מהם דברים גשמיים של כל בחינת דומם, צומח וחי.

והנה, על ידי אכילת אדם שהוא מבחינת התיקון, בחינת שם מ"ה שבו התלבשות אור אין-סוף וכו', מתעלה המאכל להיות בבחינת התכללות, מפני שעל ידי אכילתו נתחזק כוחו וחיותו ויוכל להתפלל בכוח האכילה ולמסור נפשו באחד בבחינת ביטול, לכך גם המאכל מתעלה ומתכלל בבחינת ביטול. וזהו עניין בירור כלים דתוהו, להעלות בבחינת התיקון וההתכללות וכו'.

התוהו כך הדברים נעשים יותר ויותר נקודה אחת.

אם כן, אמנם המרכבה בנויה כך שכל אחת ואחת מן החיות כלול מכל הארבעה פנים, אך מכל מקום בריבוי השתלשלות, שבתוך ההשתלשלות הזו יש דרגות מעלה-מעלה, ואחת מהן היא מבחינת שמרים שבהם, כמו שמרי האופנים וכו', נתהוו מהם דברים גשמיים של כל בחינת דומם, צומח וחי. חיות המרכבה שייכות בעצם לעולם התיקון, אבל הן הרכבות של תוהו, וכשהרכבות הללו יורדות למדרגה יותר נמוכה הן מתפרקות. החיה המורכבת של המרכבה איננה קיימת במציאות שלנו; אין חיה שהיא חלקה פני נשר וחלקה פני אריה (אולי חוץ מהאדם שלפעמים יש לו פני קוף או חזיר ולפעמים פני אריה או מלאך...). החיות בעולמנו הן אחידות משום שהן באות מהפירוק של ההוויה המורכבת הזו לדרגות נמוכות יותר, לשמרים.

ככל שאנחנו יורדים בסולם הדרגות, הנטייה לצורות פשוטות גדלה. הדרגה הגבוהה יכולה להכיל מורכבות, זה חלק

השמיים לך משתחווים" (נחמיה ט, ו), כלומר שיש להם ביטול במהותם, ואומרים 'קדוש', שמורה על הביטול שהוא בחינת התיקון כנ"ל. ובנוסף לזה, יש במרכבה העליונה גם דבר שאיננו קיים בעולם התחתון והוא מהווה סתירה למציאות של העולם התחתון, וזה מה שנאמר בהם: "ופני נשר לארבעתן ופני אריה לארבעתן" (יחזקאל א, י), כלומר: ארבע החיות שבמרכבה הן לא רק ארבע חיות, אלא הן ארבע חיות מרובעות, במובן הזה שכל אחת מן החיות מורכבת בעצמה מארבע חיות – אף אחת מהן איננה מופרדת. במובן הזה, חיות המרכבה הן הוויות מורכבות, וככל שהוויה כוללת יותר ניגודים הרי שהיא יכולה להיות כזו רק משום שהיא קשורה לעולם התיקון. כאמור, חלק מסוים מההבדל בין עולם התיקון לעולם התוהו הוא שעולם התיקון הוא עולם מורכב, עולם של הרכבה על גבי הרכבה, ומשום כך המרכבה כלולה מכל הצורות. לעומת זאת, עולם התוהו מבוסס על הוויות פשוטות שהן חד משמעיות, חד הגדרתיות, וככל שיורדים יותר אל שורשי

על מישהו שיושב באיזה מקום, ואז התלמידים רואים את דמותו מרחוק – דמות של שור שיושב ליד שולחן השבת עם שטריימל על ראשו והוא שר זמירות שבת. אם כן, יש דבר כזה שלאדם יש אינטראקציה של התמזגות מסוימת עם האוכל שלו; אבל במהות, הווייתו של האדם היא כזו שצריכה להעלות את המאכל למעלה.

ומפני כך הוא אומר **שעל ידי אכילתו נתחזק כוחו וחיותו ויוכל להתפלל בכוח האכילה ולמסור נפשו באחד בבחינת ביטול, לכך גם המאכל מתעלה ומתכלל בבחינת ביטול**. כך המאכל מגיע להשלמה ומתקרב אל נקודת השורש שלו.

וזהו עניין בירור כלים דתוהו, להעלות בבחינת התיקון וההתכללות וכו'. מבחינה זו, האדם בעצם לוקח דבר מהעולם הזה שמצד אחד הוא מזונו ומצד אחר הוא גם לבושו, והאדם בעצם מתפקד בתור מכשיר התיקון של המציאות: הוא פוגש הויות של תוהו שהן בשלמות חלקית, וכשההויות הללו בטלות אליו – הוא מביא אותן לידי התכללות ברמה גבוהה יותר, וככה הוא מתקן את כלי התוהו שהיו פזורים ופרועים.

אם נשתמש במונחים חומרניים, אפשר לומר שהעניין הזה הוא שאדם לוקח חתיכה של מלפפון ואוכל אותה, ואז בעצם המלפפון נעשה חלק מהאדם והוא כביכול מקבל עכשיו תודעה; אמנם לא בשלמות, אבל באופן חלקי הוא מקבל תודעה ומחשבה ואת כל המעלות של האדם. זוהי העלייה, זוהי הנקודה שמדברים עליה כל כך הרבה, שהזכות של

מהגדרתה, אך ככל שאנחנו יורדים בסדרי הדרגות הדברים נעשים יותר ויותר גולמיים, חד צורתיים וחד אופניים, כך שלכל אחד מהם יש את ההוויה שלו. גם כשאנחנו מסתכלים בעולם שלנו, בחי, בצומח ובדומם, ככל שאנחנו יורדים בסדר הדרגות אנחנו יורדים להויות פשוטות יותר עם פחות מורכבות ופחות סתירות. הירידה מחי לדומם היא ירידה ממורכבות אל פשטות: אני יכול להגדיר מינרל הגון על ידי נוסחה פשוטה, אבל אפילו את הצמח הפשוט ביותר אי אפשר להגדיר כך, מפני שהוא בנוי מהרכבות, צורות והויות שונות וכך הלאה.

העלאת המאכל על ידי אכילת האדם

עכשיו אנחנו מגיעים לעיקר המאמר: מה קורה כשבן אדם אוכל? והנה, **על ידי אכילת אדם שהוא מבחינת התיקון, בחינת שם מ"ה שבו התלבשות אור אין-סוף וכו', מתעלה המאכל להיות בבחינת התכללות**. כאשר אדם אוכל דבר מה, הוא מעלה אותו לדרגה גבוהה יותר, וכך המאכל נכנס לבחינה של התכללות ושל ביטול. לזה מתכוונים כשמדברים על כך שיש אינטראקציה בין האדם והאוכל. לפעמים קורה שהאינטראקציה הזו כל כך חזקה, שעולה השאלה מה קורה בעצם: האם האדם אוכל שור, או שמתרחשת פה התמזגות. לפעמים קורה שאדם אוכל בשר, וצריך לראות אותו בעצם בבחינת מינוטאורוס, שחציו אדם וחצי שור. יש סיפור שמסופר על הבעל שם טוב, ובסיפור הזה הוא מגלה לתלמידים שלו

והנה מצד ששורש התווה קדם בהשתלשלות לבחינת התיקון, וגם שנתעלו האורות דתווה בבחינת עצמות אור אין-סוף למעלה ממקור מציאותם, הנה אחר שנתעלו הכלים דתווה בבחינת התיקון, על ידי זה נתווסף אור וחיות יותר גם בבחינת התיקון להיות המשכת אור מאורות דתווה. כי נתבררו ונתכללו בבחינת כלים דתווה בבחינת התיקון, ומצד שורש התווה הנה הוא קדם במעלה מבחינת התיקון, וכמו שכתוב: "לפני מלוך מלך" וכו', וגם מצד שנתעלו האורות דתווה למעלה וכו'.

בשלמותה. התווה מעצם מהותו הוא עולם שנשבר, עולם שעומד על תיאוריה, הוא עולם של איך אפשר שיהיה מספר כזה וכזה של הוויות שכל אחת מהן מושלמת בעצמה ובלתי ניתנת למיזוג עם אחרת. אבל הצד השני הוא שעולם התווה הוא גם עולם תקיף וחזק יותר, שכוחותיו הם לאין ערוך יותר מהכוחות של עולם התיקון – הם בדרגה ובעוצמה הרבה יותר גדולה.

אגב, בתוך האדם יש פגישות רבות בין התווה לתיקון, והן מגלות הרבה פעמים את העוצמה שיש לתווה, שהיא הביטוי המהותי של הכוחות הפרימיטיביים. התווה במהותו הוא מהות פרימיטיבית, חד גונית ובלתי מורכבת, וכשהמהות הזאת נפגשות עם מהות של תיקון היא נראית הרבה יותר חזקה, עוצמתה הרבה יותר גדולה. אפשר לראות את הנקודה הזו בכל התנגשות. הפגישה שקורית לאדם לפעמים בין יצר הרע ליצר הטוב היא בין השאר גם-כן פגישה מסוימת של תווה ותיקון.

התווה חזק מאוד כי הוא פרימיטיבי, וכאשר התיקון יכול לגעת בתווה ולהעלות אותו, פירושו של דבר שהוא יכול להכליל את הכוחות של התווה בתוך עצמו, ועל ידי זה הוא מגיע להעלאה מעל

האדם על המציאות היא מעצם כך שהוא יכול להעלות אותה לדרגה גבוהה יותר. וזו הסיבה שאומרים – וזה ביטוי חריף מאוד – שעם הארץ אסור לו לאכול בשר (פסחים מט:): הזכות שלי לאכול את הבשר היא משום שאני יכול להעלות אותו על ידי אכילתי, אבל אם אני חי באותה דרגת קיום כמוהו ואני לא יכול להעלות אותו – אז גם אין לי את הזכות לאכול אותו. זכות האדם להשתמש בעולם נובעת מזה שהוא מעלה את הדברים, מזה שהוא מעלה את התווה ומוביל אותו לקראת תיקון. עד כאן הסבר לתפקידו של האדם לגבי המציאות.

אבל יש גם צד נוסף: והנה מצד ששורש התווה קדם בהשתלשלות לבחינת התיקון. התווה מגיע לפני התיקון, לא רק בבחינת זמן אלא גם במעלה. וגם שנתעלו האורות דתווה בבחינת עצמות אור אין-סוף למעלה ממקור מציאותם, הנה אחר שנתעלו הכלים דתווה בבחינת התיקון, על ידי זה נתווסף אור וחיות יותר גם בבחינת התיקון, להיות המשכת אור מאורות דתווה. זהו הצד האחר של התמונה. עולם התווה, כמו שראינו, הוא עולם לא יציב במהותו, עולם שאין לו קיום עצמי. בעצם הוא רק עולם תיאורטי, משום שמהותו לא יכולה להתקיים

בעיקרה תוהו מגובב בצורות שונות. האדם הוא הצורה המתוקנת ביותר, ומצד הקדושה שבו הוא בבחינת התיקון, ולכן תפקידו הוא לטפל במציאות התוהו. כשהאדם לוקח את התוהו ורותם אותו לתחום הקדושה, הוא מקבל על ידי זה לא רק את העוצמה של כלי התוהו אלא גם את העוצמה של אורות התוהו שלא היו להם כלים, ועכשיו הם מקבלים כלים חדשים. למהות התוהו ביסודה לא היו כלים ראויים להתלבש בהם, ולכן היא התמוטטה. לעומת זאת, בתוך האדם הכלים הללו מגיעים לידי תיקון, ואז יש לאור הזה אפשרות להשפיע בתוך המציאות.

לטוב יש אידיאה גדולה, והיא כל כך גדולה ומושלמת עד שהיא שוברת את כלי הביטוי שלה. יש דברים כאלה, מידי פעם אפשר לראות אותם על גבולות השיגעון, ברעיון גדול שמנסה למצוא לו כלי ביטוי ומשאיר מאחוריו רק רסיסים ושברים של משהו שהיה יכול להיות. אם השברים הללו יגיעו לאיזה תיקון הם יוכלו גם לקבל את כל האור הישן שיחזור וישכון בכלים הללו. יש דבר כזה שאידיאה פזורה: יש קווים וצורות, רסיסים של מחשבה, שכל אחד מהם הוא גדול אבל הוא לא יכול להתבטא. כאשר הדברים הללו מקבלים צורה ראויה, אז הרעיון הראשוני יכול למצוא לעצמו את כלי הביטוי שלו, וכאשר הוא מוצא לעצמו את כלי הביטוי הוא מדבר באופן אחר ממה שהיה קודם לכן. כך נוצר צירוף של העוצמה הבלתי מרוסנת יחד עם המסגרת שמנתבת את העוצמה למקום מסוים, וכך

ומעבר לכוח שיש לו כשלעצמו. במובן הזה, כשהכוחות הללו שההרסנות שלהם היא חלק ממהותם – לא מפני שהם מתכוונים להריסה, אלא מכיוון שבמהותם הם לא יכולים לקבל שום דבר אחר – מתמתנים ונרתמים, הם נותנים הרבה יותר כוח מאשר הכוח הראשוני. הדימוי שקיים בכמה מקומות הוא הצורה שבה רותמים את שטפו של נהר כדי לייצר איזה דבר מועיל: לנהר יש את הכוח ליצור שיטפון, והעבודה האנושית של התיקון היא לנסות להכליל את הכוח הזה בתוך מסגרות בהן כוחות התוהו יבנו הוויות של תיקון.

לכן, אם לוקחים דבר של תוהו ומעלים אותו אל התיקון יש על ידי זה יותר אור בתיקון. כי נתבררו ונתכללו בבחינת כלים דתוהו בבחינת התיקון. ומצד שורש התוהו הנה הוא קדם במעלה מבחינת התיקון, וכמו שכתוב: "לפני מלך מלך" וכו' (בראשית לו, לא). מלכי אדום של 'וימות-וימלוך' הם לפני מלך לבני ישראל, כלומר הם הוויות שהן לא רק קמאיות אלא גם עליונות יותר, ולכן כאשר שולטים בהן הן מתעלות למעלה.

וגם מצד שנתעלו האורות דתוהו למעלה וכו'. הזכרנו בהתחלה שיש את שבירת הכלים. עולם התוהו נשבר, ומה שנשאר ממנו זה רק האופנים, הדרכים והמכשירים שבהם הוא פועל בתוך המציאות שלנו. כל מכשירי התוהו, הכלים השבורים, פזורים בתוך עולמנו, ומהרסיסים הללו שמודבקים בצורה כזו או אחרת נוצר העולם שלנו, אלא שבעולם שלנו רוב המציאות היא עדיין

הנה על ידי בירור כלים דתוהו נמשך תוספת אור גם בבחינת התיקון מבחינת אורות דתוהו, כמו שהם למעלה בבחינת עצמותו. ומטעם זה צריך האדם למאכל, כי האכילה היא צורך גבוה. וכמו כן באדם דלעילא, כמו שכתוב: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" וכו' נמשך בו גם כן תוספת אור וחיות מבחינת אורות דתוהו על ידי בירורי כלים דתוהו. וזהו "וברכת את ה' אלוקיך" וכו', לשון ברכה הוא בחינת המשכה, שנמשך תוספת אור להוי"ה אלוקיך שהוא בבחינת התיקון, מבחינת אורות דתוהו. וזהו "האדם" ב-ה"א, דקאי על אדם דלעילא.

למעלה ממלאך. אלא שכמובן זהו ניסוי מסוכן – כמו שניתן לראות – כי האדם גם יכול למעוד אל מול העולם והתוהו יכול שלא להיעשות מתוקן.

הנה על ידי בירור כלים דתוהו נמשך תוספת אור גם בבחינת התיקון מבחינת אורות דתוהו, כמו שהם למעלה בבחינת עצמותו. כאשר האדם מצליח לנתב את התוהו הוא מתחיל לינוק מכל מה שהיה באורות שהתוהו לא הצליח להביא לידי ביטוי.

ומטעם זה צריך האדם למאכל, כי האכילה היא צורך גבוה. השאלה שנשאלה קודם לכן קשורה בפסוק שכבר הוזכר לעיל: "לא על הלחם לבדו יחיה אדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ח, ג). מדוע האדם, שיש בו את מוצא פי ה' שבלב צריך לחיות גם על הלחם? והתשובה היא שהכוח האלוקי שטמון בלחם גדול מזה שטמון באדם: הלחם הוא נמוך במקורו, אך שורשו בדרגה גבוהה ועליונה יותר; התודעה שלו בטלה, אך לא העוצמה שלו. החומר הגשמי בכל צורותיו איבד את הכיוון ולכן הוא שבור, אבל ברגע שאני יכול לתקן אותו – אני יכול להעלות אותו בחזרה.

אפשר להביא דימוי לעניין הזה, אם כי הוא דימוי לא שלם. יש מישהו שהוא גאון,

מגיעים לכוחות הרבה יותר גדולים משהיו קודם.

עניין התוהו והתיקון הוא באופן אחר העניין של הנפש והגוף. גופו של האדם הוא במהותו תוהו, ונפשו האלוקית של האדם היא כולה תיקון. השאלה בעניין הזה, שיש לה ביטוי בכל מיני צורות, היא למה הנשמה ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא? יושבת לה נשמה, שכמו שאומרת הברכה "טהורה היא", והנשמה הטהורה הזו הולכת – אמנם בגלל ש-"אתה נפחתה בי" ובגלל ש-"אתה עתיד ליטלה ממני", אבל כרגע היא הולכת – ועכשיו היא נמצאת בתוך גוף שמברכים על הנקבים שלו. הנשמה הייתה טהורה ומופשטת וקדושה, ועכשיו היא צריכה לשבת בתוך העולם הזה ולהתעסק בבעיות של הווייתו ובכל הזוהמה שלו. מדוע?

התשובה היא שלמעשה הגוף הוא התוהו שלנו, כלומר בעיית התוהו והתיקון היא גם בעיה בתוך האדם בעצמו, והיא-היא בעיית הנפש והגוף. יש ברצונות ובחשקים של הגוף המון עוצמה שהנשמה הטהורה לא יכולה לפתח מצד עצמה, ואם האדם מצליח להביא את העוצמה שיש בגוף ובכוחות הגוף לידי ביטוי, אז המכלול הזה נעשה גבוה מאוד, ואז האדם נעשה

אבל היא איננה נכונה בשורשי הדברים, ולכן הגבוה יכול לקבל ממנו ולהנות ממנו. כל זה הובא כדי להסביר מדוע האכילה היא צורך גבוה.

וכמו כן באדם דלעילא, כמו שכתוב: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" וכו' (יחזראל א, כו), נמשך בו גם כן תוספת אור וחיות מבחינת אורות דתוהו על ידי בירורי כלים דתוהו. כלומר כאשר האדם התחתון עושה תיקון בעולם הזה, אזי כל עולמות התיקון שואבים עוצמה חדשה מתוך עולמות התוהו. התיקון עולה למעלה ומגיע עד דמות אדם עליון שעל הכסא, וגם הוא עולה יחד עם כל המציאות, וכל זה על ידי התוהו שתוקן והגיע למדרגה עליונה יותר.

וזוהו "וברכת את ה' אלוקיך" וכו' (דברים ח, י) לשון ברכה הוא בחינת המשכה, שנמשך תוספת אור להוי"ה אלוקיך שהוא בבחינת התיקון, מבחינת אורות דתוהו, ועל ידי זה נמצא שהאדם מעלה את כל המציאות עד לעולמות עליונים. כלומר האדם מברך את ה' על ידי כך שהוא מוסיף דבר שלא היה בעולמות התיקון – את הכוחות והמציאויות של עולם התוהו. וזוהו "האדם" ב-ה"א, דקאי על אדם דלעילא. כאמור, המאמר התחיל מהפסוק "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", וכעת הוא מסביר שזה שנאמר 'האדם' ולא 'אדם', זה מפני שכאן מדובר על האדם דלעילא, שהוא יונק מן התיקונים של התוהו.

וזוהו פירוש: "לחם מן הארץ", כי בחינת ארץ היא בחינת שם ב"ן בחינת תוהו, ולחם מן הארץ היינו בחינת בירורים

בגדולה כזו עד שהוא משתגע. מה שקורה כשהוא משתגע זה שאורות הווייתו בטלים ונשארים כל הצדדים הפרימיטיביים. ככל שהשיגעון עמוק יותר, ככל שהמשבר עמוק יותר, הצורות שיישארו בסוף יהיו בדרגה נמוכה יותר. במובן מסוים, מי שיכול לעשות לאדם שכזה תיקון, טיפול או ריפוי, הוא הרבה פעמים לא במדרגה שלו. לפעמים המטופל הוא הרבה יותר למעלה מבחינת האישיות והפוטנציאל מאשר המטפל, אלא שהמטופל הוא משוגע והמטפל הוא שפוי. תפקידו של המטפל הוא לבנות איזשהו מערך שבו בעזרת עבודה משותפת הכלים השבורים הללו יתאחו, ובאותה שעה הם יגיעו למעלתם הגבוהה – בעזרת הצירוף של המטפל והמטופל.

גם במציאות החברתית יש צירופים כאלה: יש אנשים עם כישרונות גדולים ופראות גדולה שמונעת מהם להביא את הדברים הללו לידי ביטוי, וכשהם מנותבים ומסודרים באיזו צורה שהיא, כל הכוחות הללו מתחילים להצמיח פירות. ואז האדם יכול להתעלות מכוח הדברים שהוא מתעסק בהם, ולהגיע למקורות כוח שממעל לו.

כל מערך הביולוגיה בעצם הוא נגד התפיסה הבסיסית של האנטרופיה. המערך הביולוגי הוא מערך שבו הוויה בדרגה פשוטה הופכת להוויה בדרגה מורכבת יותר, וזאת משום שלהוויות הפשוטות הללו יש עוצמה פנימית גבוהה יותר באופן מהותי מאשר להוויות הגבוהות, וכך הגבוה יונק מן הנמוך, מפני שנמיכותו היא אמנם עכשיו במציאות,

וזוהו פירושו: "לחם מן הארץ", כי בחינת ארץ היא בחינת שם ב"ן בחינת תוהו, ולחם מן הארץ היינו בחינת בירורים דתוהו.

התיקון הוא זה שיכול להביא את מציאות התוהו להגשים את עצמה, משום שהוא מכניס אותה לתוך מסגרות אחרות. הוא בונה את הקת עבור הברזל, את התווך והמדיום עבור ההוויות, מפני שההוויות הללו לא היו עומדות לעצמן אלא הן היו נשברות.

יש מאמר בפרשת וישלח על כך שהפגישה של יעקב ועכשיו היא גם כן פגישה של תוהו ותיקון. אדמו"ר הזקן אומר שם שאם עשיו היה מגיע לתיקון, הוא היה למעלה מיעקב. עשיו הוא הבכור, בבחינת בכור התוהו, ויעקב הוא התיקון, ולקראת הפגישה ביניהם יעקב חושש שעשיו הגיע לתיקון ואז הוא למעלה ממנו. אלא שהאמת היא שעשיו לא יכול להגיע לתיקון משום שמעצם מהותו הוא תוהו, והתוהו איננו יכול לעמוד אלא הוא צריך להשתבץ בתוך התיקון.

העניין של השיבוץ של התוהו בתוך התיקון, אפילו באופן מרוחק, מופיע בכמה אופנים וצורות. למשל אצל המשיח, שהוא קשור בבחינת "אד"ם" – אדם, דוד ומשה. המשיח ודוד כוללים בתוך השושלת שלהם שורה ארוכה של תוהו מכל מיני מדרגות. אם מסתכלים על הייחוס, והדבר הזה מוזכר כבר בתלמוד, הרי שמשפחת דוד ולאחר מכן משפחת המשיח מכילות בתוכן כל מיני תערובות שהן אינן כל-כולן על טהרת ישראל, אלא יש בהן כל מיני אנשים. באופן בולט יש שם את שתי הבנות של לוט. לוט הוא וודאי לא צדיק הדור, אבל הוא מגיע לתוך

דתוהו. אם כן, העניין של "המוציא לחם מן הארץ" ושל "לא על הלחם לבדו יחיה האדם", הוא העניין של העלאת עולם התוהו לדרגה עליונה יותר. ההעלאה הזו נעשית על ידי זה שחלק מהתיקון הוא לאכול את התוהו, כלומר להשתמש ולהכליל את השברים של התוהו בתוך ההוויה של האדם. כאשר האדם משתמש בדברים האלו כראוי, הוא מסדר את כוחות התוהו במקום שראוי להם להיות בו. הוא מסדר את השברים הללו במציאות שלנו בצורות מושלמות שלא היו יכולות להיות קיימות בתוך עולם של תוהו. יש מטריצה של תיקון שבתוכה משתבצות ההוויות של התוהו, ושם הן יכולות איכשהו לעמוד ולהתקיים. התפקיד של האדם הוא להיות מתקן הכלים הקוסמי, האיש שמטפל כל הזמן בכלים השבורים ולייצר את תבניות הבסיס של הכלים הללו, שהן אינן יכולות לעמוד בפני עצמן אבל הן יכולות להתקיים בזמן שהן קשורות לעולם התיקון.

התוהו הוא אידיאה שאיננה יכולה להתקיים, ועולם התיקון מאפשר לכל האידאות הללו לבוא לידי ביטוי בתוך ההוויה של האדם, וזה יוצר משהו שלא היה קיים קודם. העניין הזה הוא כמו דבר שמשבצים בתוכו אבנים טובות: האבנים הטובות לא יכולות לעשות שום דבר לעצמן, אבל הדבר לא שווה הרבה בלי האבנים הטובות, ודווקא החיבור הוא זה שיוצר משהו. מבחינה מסוימת, עולם

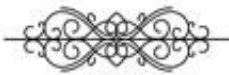
המכלול שהיה קודם. זהו העניין שהאדם יכול לעשות את פעולת תיקון התווה על ידי מעשה האכילה. על ידי זה שישבתי ואכלתי, כיכר הלחם שאכלתי יכולה אחר להתפלל או לפחות לברך ברכת המזון. על ידי כך הלחם עולה למעלה, ומצד מסוים גם מעלה את האדם. זה מה שהוא אומר במקומות אחרים לגבי מה שמופיע במובן מסוים בקורבן, שלמעשה כל אכילה היא סוג כזה של עבודה. לכן מופיע בדברי חז"ל שבזמן שבית המקדש היה קיים מזבח היה מכפר, ואילו בזמן הזה שולחנו של אדם מכפר (מנחות צז), שנאמר: "זה השולחן אשר לפני ה'" (יחזקאל מא, כב). אגב, בהרבה מאוד נוסחאות של תפילות וברכות אומרים את זה בזמן האוכל, ומאותן הסיבות גם משאירים את המלח כי השולחן הוא מזבח ויש לו ברית מלח עולם שתמיד יש עליו מלח. הנקודה היא ששולחנו של אדם הוא סוג מסוים של מזבח שיש עליו קורבן; השולחן הוא המקום שבו האדם לוקח את התווה ומעלה אותו, ועל ידי זה שהוא מעלה אותו הוא גם מתעלה בעצמו; בכוח האכילה ההיא הוא נעשה עליון יותר. לכן הוא אומר שהאדם חי ממוצא פי ה' שנמצא בתוך האוכל, ממוצא פי ה' שמחיה את האוכל. הדבר הזה בעצם שייך לתווה, והוא זה שיכול להחיות את האדם, שהוא במהותו בבחינת תיקון. עד כאן דיברנו על מה זה לאכול ומה זה 'מוציא לחם מן הארץ'. בהמשך נדבר על מה זה 'מוציא לחם מן השמיים', מה זה מן, ואם ירצה ה' גם מהו לחם משנה שאוכלים בשבת.

משפחת המשיח; אחר כך גם איזבל מגיעה למשפחה הזו, אחאב מגיע לתוך המשפחה הזו, מנשה מגיע לתוך המשפחה הזו – כמעט שהצאצאים של כל הרשימה של אלה שזרקו אותם ואמרו שאין להם חלק לעולם הבא, נבלעים בתוך המשפחה הזו. גם אחיתופל, שהוא סבו של שלמה מצד בת שבע – גם הוא נמצא במשפחה של המשיח.

מעניין מאוד שבתלמוד, שלכאורה בנגלה הוא אינו עוסק בנסתר, יש כל מיני תיאורים על איזה מין אדם גדול היה אחאב – גדול הדור בתורה. אומרים גם על מנשה, שחטאותיו החריבו בסוף את בית המקדש, שהוא נגלה בחלום לרב אשי ולעג לו ואמר שאם רב אשי היה בדור שלו, הוא היה מרים את שולי גלימתו ורץ לעבוד עבודה זרה (ראה סנהדרין קב:). כל הדמויות הללו הן דמויות גדולות, אלא שהן ושבורות. הן כולם דמויות של תווה, ומהשבר שלהן הוא משבר התווה.

כלומר כל הרשימה הזו היא רשימה של כל מיני אנשים שכל אחד מהם הוא דמות גדולה שנשברה, ובסופו של דבר השברים הללו מתלקטים ומקבלים את הכלי השלם, את הצורה של המשיח. הכלי השלם הזה הוא האידאה של האדם בתכלית השלמות שלו. כל האנשים האלה הם ניסיונות שנכשלו, והם צריכים להיאחז במשפחה שבה הם מגיעים לידי בירור ותיקון, ואז הם חוזרים ומצמיחים ומהם מצטרפת הצורה שהיא צורת היסוד של כל הדברים האלה. כל השברים הללו שלא יכלו להתקיים, מודבקים עכשיו חתיכה אחרי חתיכה, עד שהם יוצרים את

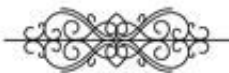

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

